

Ф. Л. Левітас, О. В. Дудар, Ю. В. Беззуб

Історія України

Підручник для 9 класу
загальноосвітніх навчальних закладів

Київ
Видавничий дім «Освіта»
2017

УДК 94(477)(075.3)
ЛЗ6

Експерти, які здійснили експертизу даного підручника під час проведення конкурсного відбору проектів підручників для учнів 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів і зробили висновок про доцільність надання підручнику грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»:

Бабенко Л. Л., доктор історичних наук, завідувач кафедри історії України Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка;

Сокач Л. І., методист районного методичного кабінету відділу освіти Іршавської районної державної адміністрації Закарпатської області;

Москаленко Т. М., учитель Богуславецького навчально-виховного комплексу «загальноосвітня школа I–III ступенів – дошкільний навчальний заклад» ім. М. О. Максимовича Золотоніської районної ради Черкаської області, учитель-методист, заслужений учитель України.

Умовні позначки:

– проблемне питання

– питання для актуалізації знань

– питання для відтворення знань

– запам'ятайте ці дати

Левітас Ф. Л.

ЛЗ6 Історія України : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Ф. Л. Левітас, О. В. Дудар, Ю. В. Беззуб. – К. : Видавничий дім «Освіта», 2017. – 268 с. : іл.

ISBN 978-617-656-813-1(ел).

УДК 57(075.3)

Усі права захищені. Жодна частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути копіюваними чи відтвореними в будь-якій формі та будь-якими засобами — ні електронними, ні фотомеханічними, зокрема копіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, — без письмового дозволу видавця.

ISBN 978-617-656-813-1(ел)

© Левітас Ф. Л., Дудар О. В.,
Беззуб Ю. В., 2017
© Видавничий дім «Освіта», 2017

ШАНОВНІ ДЕВ'ЯТИКЛАСНИКИ І ДЕВ'ЯТИКЛАСНИЦІ!

Український поет М. Рильський вважав, що той, хто не знає свого минулого, не вартий майбутнього. Можливо, на перший погляд, це твердження здається дуже категоричним. Проте знання з історії людства, минулого свого народу, свого краю і власної родини дають змогу кожному з нас більше розуміти не тільки події минулого. Вони допомагають орієнтуватися в актуальних проблемах сьогодення, сприяють саморозвитку.

Недарма історична наука завжди привертала увагу можновладців. Адже викривлені уявлення про минуле давали змогу імперській владі контролювати значні території та впливати на свідомість підкорених народів. Приховування правдивої історичної інформації стало дією зброєю тоталітарних режимів. Тому підручник нашого авторського колективу має на меті не тільки розширити ваші знання про події кінця XVIII — початку XX ст. Ми прагнемо, аби ви критично ставилися до історичних матеріалів, аналізували висновки різних дослідників, уважно читали документи і вміли аргументовано відстоювати власні переконання. Адже лише тоді, коли кожна людина буде критично сприймати отриману інформацію, протистоятиме історичним маніпуляціям, свідомо ставитиметься до історичних міфів, досвід минулого допомагатиме побудувати таке майбутнє нашої держави, про яке мріяли діячі й діячки українського національного відродження.

Аби наш діалог був конструктивним, ми пропонуємо скористатися певною системою, на основі якої було викладено матеріал підручника. Авторський колектив пропонує різні види питань і завдань, що допоможуть краще засвоїти матеріал та сформувані ваше ставлення до подій, явищ і персоналій.

У кожному параграфі є традиційні інструменти: фактичний матеріал, поняття, важливі дати та знакові персоналії. Аби краще розібратися зі складним, але дуже цікавим матеріалом, ми пропонуємо різні види завдань:

- проблемні, які стимулюватимуть вас до роздумів, власних пошуків та використання додаткової інформації;
- спрямовані на актуалізацію знань з історії України попередніх періодів (це дасть змогу простежити тривалість історичного процесу);
- завдання, що допоможуть краще оволодіти новим матеріалом;
- узагальнюючі запитання та завдання, що сприятимуть систематизації нових знань.

Для того щоб ви могли самостійно перевірити рівень засвоєння нового матеріалу, в кінці кожного розділу розміщені тестові завдання різного формату. Пошук відповідей на них підкаже, що вивчено на «відмінно», а над якими питаннями варто попрацювати додатково.

Ми сподіваємося, що завдяки проблемним питанням, роботі з ілюстраціями, тестовим завданням незвичного формату ви зможете детальніше вивчити знакові для розвитку України явища, процеси і події. Також знайомство з історією українських земель XVIII — початку XX ст. дасть можливість вам краще орієнтуватися в історичному матеріалі і з часом застосовувати методи критичного мислення в повсякденному житті.

Автори

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Розділ 1. Українські землі у складі Російської імперії наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.	10
§ 1. Україна в системі міжнародних відносин наприкінці XVIII — в першій половині XIX ст. Доля українського козацтва	11
§ 2. Особливості економічного розвитку Наддніпрянської України в першій половині XIX ст.....	19
§ 3. Модернізація економіки Наддніпрянської України в першій половині XIX ст.....	25
§ 4. Початок українського національного відродження. Формування україн- ської національної свідомості	31
§ 5. Загальноросійський та польський визвольні рухи на українських землях. Соціальні протести	40
Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт до розділу 1 ..	46
Урок узагальнення і тематичного оцінювання.....	50
Розділ 2. Західноукраїнські землі у складі Австрійської імперії наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.	54
§ 6. Українські землі у складі Австрійської імперії в кінці XVIII — на початку XIX ст.....	55
§ 7. Початок українського національного відродження на західноукраїнських землях наприкінці XVIII — у першій половині XIX ст.	61
§ 8. Наслідки революції 1848–1849 рр. для західноукраїнських земель... Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт до розділу 2 ..	75
Урок узагальнення і тематичного оцінювання.....	79
Розділ 3. Культура України кінця XVIII — першої половини XIX ст. . .	83
§ 9. Особливості розвитку культури України в кінці XVIII — на початку XIX ст.....	84
§ 10. Становлення української літератури та сучасної української мови ...	93
§ 11. Мистецтво України кінця XVIII — першої половини XIX ст.	98
Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт до розділу 3 ..	106
Наш край в кінці XVIII — першій половині XIX ст.	109
Урок узагальнення і тематичного оцінювання.....	111

Розділ 4. Українські землі у складі Російської імперії в другій половині XIX ст.	114
§ 12. Українське питання в контексті міжнародних відносин	115
§ 13. Ліквідація кріпацтва та реформи 1860–1870 рр.	121
§ 14. Вплив реформ 1860–1870-х рр. на економічний і суспільно- політичний розвиток Наддніпрянської України	127
§ 15. Громадівський рух 1860–1890-х років.....	133
§ 16. Український національний рух кінця 50-х — початку 60-х років XIX ст. Польське повстання 1863–1864 рр.....	138
§ 17. Суспільно-політичне життя Наддніпрянщини у 70–80 роках XIX ст.	143
§ 18. Національне відродження кримських татар у другій половині XIX ст. Ісмаїл Гаспринський.....	147
Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт до розділу 3	152
Урок узагальнення і тематичного оцінювання.....	154
Розділ 5. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.	157
§ 19. Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель у складі Австро-Угорщини в другій половині XIX ст.....	158
§ 20. Суспільно-політичний рух у західноукраїнських землях у другій половині XIX ст.	165
§ 21. Народовська політика « нової ери » та її вплив на суспільно- політичне життя Західної України.....	172
§ 22. Політизація національного руху в Західній Україні в другій половині XIX ст.	177
Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт до розділу 5	183
Наш край у другій половині XIX ст.	185
Урок узагальнення і тематичного оцінювання.....	186
Розділ 6. Україна початку XX ст. перед викликами модернізації	190
§ 23. Соціально-економічний розвиток Наддніпрянщини на початку XX ст.	191
§ 24. Політизація та радикалізації українського національного руху	199
§ 25. Політичне життя західноукраїнських земель на початку XX ст. Радикалізація українського політичного руху. Народні віча.....	210
§ 26. Революція 1905–1907 рр. в Російській імперії та її наслідки для України.....	215
§ 27. Столипінська реформа. Імперська реакція. Розвиток українського на- ціонального руху в 1907–1914 рр.....	223
Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт до розділу 6.....	229
Урок узагальнення і тематичного оцінювання.....	231

Розділ 7. Культура України в середині XIX — на початку XX ст.	235
§ 28. Зміни в суспільному житті українських земель у другій половині XIX — на початку XX ст. Розвиток науки.	236
§ 29. Особливості розвитку української культури у другій половині XIX — на початку XX ст.	244
§ 30. Мистецтво України другої половини XIX — початку XX ст.	250
Орієнтовні завдання для практичних і творчих робіт до розділу 7 .	255
Наш край на початку XX ст.	256
Урок узагальнення і тематичного оцінювання.	257
Термінологічний словник	260
Хронологія основних подій	263

Навчальне видання

ЛЕВІТАС Фелікс Львович
ДУДАР Ольга Володимирівна
БЕЗЗУБ Юрій Віленович

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів

Редактор *Ю. Б. Баранова*
Технічний редактор *Л. І. Алєніна*
Комп'ютерна верстка *К. П. Мирончик*
Коректор *Л. А. Еско*

В підручнику використано фото таких фотографів: artjazz, IgorTurzh, Aeou, Folkerman, Andrew Butko, Mykola Golitsynsky, Сіверян, а також завантажені з вільних джерел всесвітньої мережі Інтернет — сайтів: <http://uk.wikipedia.org>, <https://en.wikiversity.org>, smartclever.com.ua, od.vgorode.ua та ін.

Формат 70x100/16.
Ум. друк. арк. 21,71.

ТОВ «ВИДАВНИЧИЙ ДІМ «ОСВІТА»

Свідоцтво «Про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції»
Серія ДК № 5081 від 13.04.2016 р.

Адреса видавництва: 04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 25
www.osvita-dim.com.ua